

Az operett jövőjéről nyilatkozik Gáspár Margit

Ha végignézzük az operett, illetve a zenés-mókás-táncos műfaj fejlődésén, látni fogjuk, hogy az út, melyet a mai, modern operettnek követnie kell, tulajdonképpen igen régi. Két évezredre nyúlik vissza. A zenés-mókás-táncos népi játék ősi megjelenési formája az operettnek. Neve közben gyakran változott, de a műfaj belső törvényei azonosok maradtak.

Az operett — bármely néven játszották — egészen a XIX. század végéig a vásott, szabadszajú, népi igazmondás reális művészete volt. Az elnyomottak szemszögéből világított rá az elnyomókra. Mindenkor állásfoglalást jelentett és a való élet bátor, szatirikus bírálatát. Téves tehát az a felfogás, mely szerint az operett az opera parodiája és a kapitalizmus fénykorában született. A XIX. század végén változtatták operettre a régi zenés-mókás-táncos műfaj nevét s attól kezdve tartalmilag is igyekeztek a tőkés társadalom érdekeinek szolgálatába állítani.

A polgárságot gúnyoló Offenbach nem felelt meg többé az új mecénások érdekeinek, akik egyrészt az új, fel-törekvő polgári közönséget akarták meghódítani azzal az irreális, szirupos álomvilággal és álszentimentális giccsel, amivé a futószalagon gyártott operett tették, másrészt, melyet tudatosabban politikai fegyvernek is használtak az elnyomott osztályokból való közönséggel szemben, melyet arról igyekeztek meggyőzni, hogy nem szabad harcolniok a kapitalista rend ellen, mert az mindenki számára „nagy lehetőségeket” nyújt, hiszen például a kasznár is elnyerheti a grófkisasszony kezét.

Az operett, mely ebben a félresiklott formájában is a legközkedveltebb műfaj, még ma is szüntelenül érvényesíti antiszociális, romboló hatását a tömegekre.

Most, amikor az új társadalmi rend kialakításának egyik legfontosabb feladata a dolgozók tömegeinek nevelése és öntudatosítása, igen komoly művészi feladat az operett meg-, illetve visszahódítása.

— Az operettet vissza kell vezetni önmagához, — mondja Gáspár Margit, a Színművészeti Főiskola Operett-Tanszakának vezetője, akivel az új operett kialakulásának lehetőségeiről beszélgetünk — hogy megint az legyen, ami végzetes félresiklása előtt volt: derűs, népi mulatság, vidám, igazi művészet.

— Mi történt eddig az új operett érdekében? — érdeklődünk.

— Hont Ferencnek, a Főiskola főigazgatójának kezdeményezésére 1848 őszén a Színművészeti Főiskola Operett tanszakot létesített. Ez nem csak oktatási szerv. Céljával tűzte ki a műfaj művészi rangjának visszaszerzését és a műfaj problémáinak gyakorlati és tudományos feldolgozását is. Ebből a célból megalakította a Színháztudományi Intézet operett-tagozatát, mely már megkezdte a Fővárosi Könyvtárban tárolt „Népszínházi könyvtár” feldolgozását. Ott rengeteg felújításra alkalmas anyag van. Ennek alapján a magyar operett és daljáték multjának

tudományos feldolgozása is lehetővé válik. Ezenkívül megszerveztük, egyelőre csak szűk keretek között, az Operettáramaturgiai Munkaközösséget is, melynek az a feladata, hogy kiépitse az operettműsorkeretet.

— Hány növendéke van az operett-tanszaknak?

— Egyelőre tizennyolc, mert ebben az évben még csak az első évfolyam és a Stúdió-osztály működik. Folytatólagosan, négy esztendő alatt fog kiépülni a teljes, négy évfolyamos tanszék, mellyel az operettjátás tanítását főiskolai nivóra emeljük. Ezt a célt szolgálja a Stúdió-osztály is, melynek legfőbb feladata, hogy a tehetséges, fiatal operettszínészeket, akik már szakszervezeti tagsággal rendelkeznek, a realista színjátásra neveljük át, az új, iránytszabó operettek keretén belül.

— Mi a módja annak, hogy a fiatal operettszínészek résztvehessenek a Stúdió munkájában?

— Ha jelentkeznek és a vizsgabizottság tehetségesnek találja őket, meghívás útján kerülhetnek be a Stúdióba, ahol a Stúdió által bemutatott darabokban szerepet kapnak. Ebben az évben, tekintettel arra, hogy a megszünt Színészképző Iskola végzős operettszakos növendégeit átvettük s főleg őket szerepeltetjük a színre kerülő stúdiódarab vizsgaszereposztásában, ezt a kérdést még nem tudtuk teljes mértékben megoldani.

— Mikor kerül bemutatásra az első stúdiódarab?

— Június elején. A Magyar Színházban folynak a „Dohányonvett kapitány” próbái. Ez az első realis-romantikus szovjet-operett, amely Magyarországon színrekerül. A Nagy Péter korában játszódó történelmi zenés játék egyetlen trükkje az, hogy szölből is lehet bort csinálni, vagyis, emberi nyelven megelevenített reális cselekményben rejlő humorral is lehet jó operettet írni. Ennek az operettnak ének- és játékmeneteit vagy a cselekmény, vagy a hangulat játék által való fokozása teszi indokolttá.

Nem véletlen, hogy a „Dohányonvett kapitány”-t, melyet még háború előtt mutattak be Moszkvában, azóta is állandóan játsszák.

— Mi a darab tartalma?

— Nagy Péter a hajózás tudományának tanulmányozására huszonkét bojárfiút Párizsba küld. Az egyik, lusta Arisztid-figura a szolgáját, Ivánt is magával viszi s őt küldi maga helyett a Hajózási Akadémiára tanulni. Iván gazdája nevében kitűnő eredménnyel el is végzi a tanulmányokat s megszerzi számára a diplomát is. Amikor visszamennek Oroszországba, Nagy Péter kinevezi a diplomával rendelkező bojárfiút kapitánynak, de amikor rájön a csalásra, elüzi magát és Iván lesz a kapitány.

— Ki játssza a darab főszerepét?

— Varga András, az Operett Tanszak legtehetségesebb növendéke, népi kollégista. Ragyogó hangja van, megtestesítője annak az új típusú színésznek, aki alkalmas arra, hogy az idősebb problémák közvetítője legyen a könnyű műfajban.

— Melyek a Stúdió további tervei?

— Folytatólagosan szándékozunk előadásokat tartani. Mai tárgyú operetteket, új népi daljátékokat, új perspektívájú történelmi és kamaraperetteket, modernizált klasszikus nagyoperetteket és zenés pamfletteket akarunk színrehozni. Ezzel azt a célt is kívánjuk szolgálni, hogy az újjászülető zenés játék színpadi példátárát mutassuk meg a tehetséges magyar íróknak és zeneszerzőknek, akik felismerve a műfajban rejlő lehetőségeket, bizonyára kitűnő új operetteket fognak alkotni. Véleményem szerint az új magyar operett, éppen, mert a műfaj könnyedsége folytán a problémák könnyedebben kezelhetők s hangulati elemekben és mókákban is feloldhatók, hamarabb fog megszületni, mint az új dráma. Ehhez természetesen az is szükséges, hogy az írók végre komolyan vegyék ezt az oly sokáig lenézett, de oly sok lehetőséget nyújtó műfajt.

Farkas Lujza

PRÓBÁLJÁK A „DOHÁNYONVETT KAPITÁNY”-T. SZALAY KAROLA, RÁTKAY MÁRTON, DAYKA MARGIT ÉS ROZSOS ISTVÁN

